

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

≡≡ Izpitna pola 1 ≡≡

Komentar besedila

Sobota, 27. avgust 2022 / 90 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Konceptna lista sta na perforiranih listih, ki ju kandidat pazljivo iztrga.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani).

Izpitna pola vsebuje 4 filozofska besedila, od katerih izberite eno in napišite komentar, ki naj obsega najmanj 600 besed. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 22.

V preglednici z "x" zaznamujte, komentar katerega filozofskega besedila naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenil prvi komentar, ki ste ga pisali.

1.	2.	3.	4.

Pišite v izpitno polo z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**. Pred komentar prepisite avtorja besedila in naslov dela, ki ste ga izbrali. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljivo besedilo bo ocenjeno z 0 točkami. Osnutek komentarja pišite na konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 1 prazno.

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

Konceptni list

Konceptni list

Empty rectangular box for writing the concept list.

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

Konceptni list

Konceptni list

Empty rectangular box for writing.

1. Platon: Država

Prevod Jožeta Košarja

»Današnja filozofija je, kakor je bilo že rečeno, zato neuspešna in necenjena, ker se z njo ukvarjajo ljudje, ki tega niso vredni. Njej se namreč ne smejo posvečati sprijeni, temveč plemeniti ljudje.«
»Kako to misliš?«
»Predvsem ne sme šepati njihovo veselje do dela, se pravi: ne smejo ga na pol ljubiti, na pol sovražiti. To se dogaja takrat, če se navdušujejo za telovadbo, lov in telesne napore, toda se neradi učijo, neradi sodelujejo pri razpravah, se izogibajo raziskovalnega dela in sovražijo duševni napor. Šepa pa tudi delo tistih, ki se v svoji vnemi zaženejo v nasprotno smer.«

(Vir: Platon: Država. Prevod Jože Košar. DZS, Ljubljana 1976, 7. knjiga, str. 259.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Dani odlomek predstavlja filozofa kot ljubitelja modrosti. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V eseju odgovorite tudi na vprašanja:

- Kako po Platonu država ravna s filozofijo in kako bi morala država ravnati?
- Česa vsega se mora bodoči vladar filozof naučiti?
- Zakaj je vzgoja državljanov za Platona tako pomembna, ko gre za srečo vseh?

Pokažite, kakšna sta mesto in vloga danega odlomka v celoti dela, pri njegovi razlagi pa se smiselno oprite na vsebino celote dela.

Prevod Gorazda Kocijančiča

»Sedanja napaka,« sem nadaljeval, »in nečast sta – kot smo že prej rekli – filozofijo doleteli zato, ker se je ljudje ne lotijo dostojno. Ne bi se ji namreč smeli posvečati pankrti, temveč plemeniti ljudje.«
»Kako (to misliš)?« je vprašal.
»Najprej pri tistem, ki se hoče dotakniti filozofije, ne sme šepati ljubezen do naporov, se pravi: ne sme na pol ljubiti napore, na pol pa nenapornost. To se zgodi, ko ima nekdo rad telovadbo, lov in vse napore, ki zahtevajo telo, vendar se nerad uči, nerad posluša in ni raziskovalski ter pri vseh teh (dejavnostih) sovraži napor. Šepav pa je tudi tisti človek, ki daje svoji ljubezni do naporov smer, ki je temu nasprotna.«

(Vir: Platon: Država. Prevod Gorazd Kocijančič. Mohorjeva družba, Celje 2004, 7. knjiga, 485a–485b.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Dani odlomek predstavlja filozofa kot ljubitelja modrosti. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V eseju odgovorite tudi na vprašanja:

- Kako po Platonu država ravna s filozofijo in kako bi morala država ravnati?
- Česa vsega se mora bodoči vladar filozof naučiti?
- Zakaj je vzgoja državljanov za Platona tako pomembna, ko gre za srečo vseh?

Pokažite, kakšna sta mesto in vloga danega odlomka v celoti dela, pri njegovi razlagi pa se smiselno oprite na vsebino celote dela.

2. Aristotel: Nikomahova etika

Če pa vsaka umetnost tako izpopolnjuje svoje delo, da ima vedno sredino pred očmi in da k njej usmerja svojo dejavnost (zato tudi o uspehih umetnostih navadno pravimo, da jim »ni mogoče ničesar odvzeti in ničesar dodati«, kajti vsako dodajanje ali odzemanje bi zrušilo njihovo harmonijo, ki jo ravno zdrava sredina ohranja), če torej dobri umetniki tako ustvarjajo, da imajo vedno pred očmi ta cilj, in če je vrlina – podobno kot narava – še veliko natančnejša in popolnejša kot vsaka umetnost, tedaj lahko sklepamo, da vrlina teži k sredini kot svojemu smotru. Pri tem imamo seveda v mislih npravstveno vrlino. Le-ta se razvija pri strasteh in pri dejanjih, to je tam, kjer je mogoče pretiravanje, pomanjkanje ali srednja mera. Tako npr. lahko občutimo prevelik ali premajhen strah, pogum, poželenje, jezo, usmiljenje, veselje in žalost – vendar ne eno ne drugo ni pravilno.

(Vir: Aristotel: Nikomahova etika. Prevod Kajetan Gantar. Slovenska matica, Ljubljana 1994, 2. knjiga, str. 84.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

V zgornjem odlomku Aristotel obravnava odnos med vrlino in sredino. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed.

V eseju odgovorite tudi na vprašanja:

- Kakšno vlogo ima nauk o sredini v Aristotelovi etiki?
- Zakaj Aristotel pravi, da ima pri govoru o sredini v mislih npravstveno vrlino?
- Kakšno je pri Aristotelu razmerje med strastjo, vrlino, sredino in razumskimi vrlinami?

Pokažite, kakšna sta mesto in vloga danega odlomka v celoti dela, pri njegovi razlagi pa se smiselno oprite na vsebino celote dela.

3. Descartes: Meditacije

Zares ni malo, če vse to spada k meni! In le kako mi ne bi pripadalo? Mar nisem jaz sam ta, ki zdajle dvomi domala o vsem, ki vendarle marsikaj razume, ki zatrjuje, da je resnično samo to, in ostalo zanikuje, ki si želi vedeti več, ki se noče motiti, ki si mnogokaj predstavlja celo nehote in zaznava mnogokaj, kar prihaja od čutov? Ali je med vsem tem kaj, kar – pa naj tudi ves čas spim, pa naj me tudi ta, ki me je ustvaril, slepi, kolikor more – ni enako resnično kakor to, da sem? Kaj od tega se razlikuje od mojega mišljenja? O čem bi mogel reči, da je ločeno od mene samega? Zakaj da sem jaz tisti, ki dvomim, ki razumem, ki hočem, je tako očitno, da ne more biti bolj razvidno razloženo prav z ničimer.

(Vir: Descartes, R.: Meditacije. Prevod Primož Simoniti. Slovenska matica, Ljubljana 1988, 2. meditacija, str. 59.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Dani odlomek sledi Descartesovi ugotovitvi, da je misleča stvar. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V eseju odgovorite tudi na vprašanja:

- Kako Descartes pride do trditve, da je misleča stvar?
- Kaj pomeni, da je »očitno, da je prav on tisti, ki dvomi, ki razume, ki hoče«?
- Kako Descartes iz cogita, Arhimedove točke, v nadaljevanju pride do spoznanja, da obstaja tudi razsežna stvar?

Pokažite, kakšna sta mesto in vloga danega odlomka v celoti dela, pri njegovi razlagi pa se smiselno oprite na vsebino celote dela.

4. Nietzsche: H genealogiji morale

Povzemimo celotno dejansko stanje v kratke formule: filozofski duh se je najprej vedno moral preoblačiti in zabubiti v *prej dognane* tipe kontemplativnega človeka, v svečenika, čarovnika, preroka, nasploh v religioznega človeka, da bi kakorkoli sploh *bil možen*: asketski ideal je dolgo časa služil filozofu kot pojavnostna oblika, kot eksistenčna predpostavka, – moral ga je *uprizarjati*, da bi lahko bil filozof, moral je vanj *verjeti*, da bi ga lahko uprizarjal. Filozofom lastna, svet zanikujoča, življenju sovražna, v čute dvomeča, razčutena [entsinnlichte] drža ob strani [Abseits-Haltung], ki se je ohranila vse do najnovejših časov in se tako skorajda uveljavila *kot filozofska atituda na sebi*, – ta je predvsem posledica izjemnih okoliščin, v katerih je filozofija sploh nastala in obstajala: kolikor bi, namreč najdlje časa filozofija *sploh ne bila možna* na zemlji brez asketskega ogrinjala in preobleke, brez asketskega samo-nesporazuma.

(Vir: Nietzsche, F.: H genealogiji morale. Prevod Teo Bizjak. Slovenska matica, Ljubljana 1988, 3. razprava, str. 301.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Dani odlomek govori o pomenu asketskega ideala za filozofijo. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V eseju odgovorite tudi na vprašanja:

- Zakaj Nietzsche v danem odlomku pravi, da se je nasprotovanje čutnosti skorajda uveljavilo kot »filozofska atituda na sebi«?
- Kakšno je razmerje med asketskim idealom in filozofijo od njenega izvora do prevladujočih načinov filozofiranja, ki jih Nietzsche prepozna tudi še v sodobnosti?
- Kako je filozofija udeležena v kritiki obstoječe morale in pripravi nove morale ter prihodu človeka prihodnosti?

Pokažite, kakšna sta mesto in vloga danega odlomka v celoti dela, pri njegovi razlagi pa se smiselno oprite na vsebino celote dela.

Lined writing area with 25 horizontal lines.

